

REZOLUCJA ⁽¹⁾**w sprawie kultury i dialogu międzykulturowego w kontekście Partnerstwa Wschodniego**

(2015/C 315/04)

ZGROMADZENIE PARLAMENTARNE EURONEST,

- uwzględniając wspólną deklarację ze szczytu Partnerstwa Wschodniego, który odbył się w Wilnie w dniach 28 i 29 listopada 2013 r. zatytułowaną „Partnerstwo Wschodnie: przyszłe działania”,
 - uwzględniając wspólną deklarację ze szczytu Partnerstwa Wschodniego, który odbył się w Warszawie w dniach 29 i 30 września 2011 r.,
 - uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego z dnia 23 października 2013 r. w sprawie europejskiej polityki sąsiedztwa: dążenie do wzmocnienia partnerstwa. Stanowisko Parlamentu Europejskiego w sprawie sprawozdań za rok 2012,
 - uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego z dnia 12 maja 2011 r. w sprawie kulturowego wymiaru działań zewnętrznych UE,
 - uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego z dnia 14 stycznia 2004 r. w sprawie ochrony i promowania różnorodności kulturowej: rola regionów europejskich i organizacji międzynarodowych, takich jak Unesco i Rada Europy,
 - uwzględniając odnośne dokumenty robocze wydane przez Komisję Kultury i Edukacji Parlamentu Europejskiego, takie jak dokument roboczy z dnia 15 października 2013 r. w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia programu „Kreatywna Europa” oraz dokumentu roboczego z dnia 16 października 2013 r. w sprawie programu Erasmus+,
 - uwzględniając projekt opinii Komisji Kultury i Edukacji Parlamentu Europejskiego z dnia 5 listopada 2013 r. w sprawie polityki zagranicznej UE w świecie różnic kulturowych i religijnych,
 - uwzględniając Konwencję Unesco z 2005 r. w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego,
 - uwzględniając Konwencję Unesco z 1972 r. w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz konwencję haską z 1954 r. o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z regulaminem wykonawczym do tej konwencji,
 - uwzględniając akt ustanawiający Zgromadzenie Parlamentarne Euronest z dnia 3 maja 2011 r.,
 - uwzględniając wspólny komunikat Komisji Europejskiej i wysokiej przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa z dnia 15 maja 2012 r. zatytułowany „Partnerstwo Wschodnie: Plan działania w okresie poprzedzającym szczyt jesienią 2013 r.”,
 - uwzględniając rezolucję Zgromadzenia Parlamentarnego Euronest z dnia 3 kwietnia 2012 r. w sprawie wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego w państwach Partnerstwa Wschodniego, w tym współpracy pomiędzy rządem a społeczeństwem obywatelskim oraz reform wzmocniających pozycję społeczeństwa obywatelskiego,
 - uwzględniając rezolucję Zgromadzenia Parlamentarnego Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) w sprawie ochrony dóbr kultury w obszarze OBWE z 2014 r.,
- A. mając na uwadze, że głównym bogactwem Europy jest jej dziedzictwo kulturowe, które należy zachować dla dobra ludzi;
- B. mając na uwadze, że kultura może i powinna ułatwiać rozwój, integrację, innowację, demokrację, ochronę praw człowieka, edukację, zapobieganie konfliktom i ich łagodzenie, wzajemne porozumienie i szacunek;

⁽¹⁾ Przyjęta dnia 17 marca 2015 r. w Erywaniu, Armenia.

- C. mając na uwadze, że współpraca w dziedzinie kultury i dialog międzykulturowy, które stanowią fundamenty dyplomacji na rzecz kultury, mogą służyć jako instrumenty sprzyjające pokojowi i stabilizacji na świecie; mając na uwadze, że artyści funkcjonują *de facto* jako dyplomacja kulturalna, dokonując wymiany i konfrontacji różnych wartości estetycznych, politycznych, moralnych i społecznych;
- D. mając na uwadze, że dobra kultury, w tym sport i działalność młodzieży, przyczyniają się do niematerialnego rozwoju Europy i jej gospodarki oraz pomagają tworzyć społeczeństwo oparte na wiedzy, w szczególności poprzez przemysł kulturowy i turystykę;
- E. mając na uwadze, że nowe media i technologie komunikacyjne, takie jak internet, mogą funkcjonować jako instrumenty współpracy w dziedzinie kultury i dialogu międzykulturowego oraz ułatwiać dostęp do treści kultury i do edukacji;
- F. mając na uwadze, że różnorodność kultur europejskich stanowi, podobnie jak naturalna różnorodność biologiczna, część żywego dziedzictwa, niezbędnego do zrównoważonego rozwoju naszych społeczeństw, i że z tego powodu należy je chronić i strzec przed ryzykiem wymarcia;
- G. mając na uwadze, że spójne społeczeństwa wielokulturowe, które zarządzają swoją różnorodnością w sposób demokratyczny i zrównoważony, zwiększają pluralizm, są bardziej otwarte i są w stanie w większym stopniu przyczynić się do bogactwa związanego z różnorodnością kulturową; mając na uwadze, że indywidualna mobilność we wspólnym obszarze europejskim, jak również ugruntowane i nowe przepływy migracyjne oraz wszelkiego rodzaju wymiany wspierają taką różnorodność kulturową;
- H. mając na uwadze, że w Traktacie z Lizbony kładzie się jeszcze większy nacisk na cel ochrony i wspierania wszelkich przejawów dziedzictwa kulturowego Unii Europejskiej;
- I. mając na uwadze, że różnorodność kulturowa jest jedną z podstawowych zasad Unii Europejskiej, zapisaną w art. 22 Karty praw podstawowych, który stanowi, że „Unia szanuje różnorodność kulturową, religijną i językową”;
- J. mając na uwadze, że ochrona i promowanie różnorodności kulturowej i językowej w państwach członkowskich i pomiędzy nimi stanowi fundamentalną wartość, a jednocześnie jest jednym z głównych zadań Unii Europejskiej; mając na uwadze, że w Europejskiej agendzie kultury w dobie globalizacji świata określono strategiczny cel polegający na promowaniu kultury jako istotnego komponentu stosunków międzynarodowych UE;
- K. mając na uwadze, że Konwencja Unesco z 2005 r. w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego umożliwia stronom konwencji przedsięwzięcie stosownych środków mających na celu ochronę działań, dóbr i usług w dziedzinie kultury w celu wspierania różnorodności form wyrazu kulturowego, zarówno na terytorium tych stron, jak i na mocy porozumień międzynarodowych;
- L. mając na uwadze, że wszystkie języki europejskie mają taką samą wartość i doniosłość, że stanowią integralną część kultur i cywilizacji Europy oraz że prowadzą do wzbogacania ludzkości; mając na uwadze, że poszanowanie różnorodności językowej ma pozytywny wpływ na spójność społeczną poprzez wzmocnienie wzajemnego zrozumienia, poczucia własnej wartości i otwartości, a także mając na uwadze, że różnorodność językowa ułatwia dostęp do kultury oraz pobudza kreatywność i przyczynia się do zdobywania kompetencji międzykulturowych oraz promowania współpracy pomiędzy narodami i państwami;
- M. mając na uwadze, że pojęcie różnorodności językowej w Unii Europejskiej oraz krajach partnerskich z Europy Wschodniej obejmuje zarówno języki urzędowe, jak i języki współurzędowe, języki regionalne oraz języki, które nie są oficjalnie uznane na terenie tych państw; mając na uwadze, że wszystkie języki odzwierciedlają mentalność, styl twórczości oraz wiedzę i kompetencje historyczne, społeczne i kulturowe, stanowiące część bogactwa i różnorodności UE oraz krajów partnerskich z Europy Wschodniej, a także tworzą podstawę tożsamości europejskiej; mając na uwadze, że różnorodność językowa w obrębie państwa powinna być w związku z tym postrzegana jako atut, a nie obciążenie, i powinna być odpowiednio wspierana i promowana;
- N. mając na uwadze, że w Konwencji ramowej Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych, ratyfikowanej przez 24 państwa członkowskie UE oraz wszystkie pięć krajów partnerskich Zgromadzenia Parlamentarnego Euronest, uznano, że tworzenie atmosfery tolerancji i dialogu jest konieczne do stworzenia warunków, w których różnorodność kulturowa będzie źródłem i czynnikiem prowadzącym do wzbogacania społeczeństwa, a nie do jego podziału;
- O. mając na uwadze, że w opracowanej przez Radę Europy Europejskiej karcie języków regionalnych lub mniejszościowych, ratyfikowanej przez 16 państw członkowskich UE i podpisanej przez cztery kraje partnerskie z Europy Wschodniej, zapewniano się ramy odniesienia na potrzeby ochrony języków zagrożonych wymarciem oraz środki ochrony mniejszości;
- P. mając na uwadze, że niektóre zagrożone wymarciem języki europejskie, którymi posługują się społeczności przygraniczne, są objęte ochroną w różnym stopniu w zależności od państwa lub regionu, w którym zamieszkują posługujące się nimi osoby; mając na uwadze, że w niektórych państwach UE i krajach partnerskich z Europy Wschodniej są zagrożone wymarciem lub wymierają takie języki mniejszościowe lub regionalne, które w innych – sąsiadujących – krajach uznawane są za język urzędowy czy większościowy;

- Q. mając na uwadze, że ze względu na pilny charakter sytuacji, w jakiej znajdują się te języki, należy zwrócić szczególną uwagę na języki zagrożone wymarciem, uznając wielokulturowość i wielojęzyczność, wprowadzając środki polityczne służące zwalczaniu istniejących uprzedzeń wobec zagrożonych wymarciem języków, a także przyjmując podejście antyasymilacyjne;
- R. mając na uwadze, że nauczanie osób w ich języku ojczystym jest dla nich najskuteczniejszym sposobem uczenia się; mając na uwadze, że jeżeli dzieci są od początku nauczane w języku ojczystym i równoległe w języku urzędowym, nabywają naturalną umiejętność, którą mogą wykorzystać do późniejszej nauki większej liczby języków obcych, a także mając na uwadze, że pluralizm językowy jest atutem dla młodych Europejczyków;
- S. mając na uwadze, że na kontynencie europejskim żyje ponad 300 różnych mniejszości narodowych i wspólnot językowych;
- T. mając na uwadze, że Unia Europejska opiera się na wartościach poszanowania godności ludzkiej, wolności, demokracji, równości, praworządności i poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości, oraz że wartości te są wspólne państwom członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn (art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej); mając na uwadze, że te wartości są również częścią Partnerstwa Wschodniego;
- U. mając na uwadze, że konkluzje prezydencji Rady Europejskiej, która odbyła się w Kopenhadze w dniach 21 i 22 czerwca 1993 r., stanowią, iż poszanowanie i ochrona mniejszości to wymóg przy ubieganiu się o członkostwo w Unii Europejskiej;
- V. mając na uwadze, że środowiska mniejszości narodowych mają szczególny wkład w kulturę europejską;
- W. mając na uwadze, że dla przyszłości UE oraz krajów partnerskich z Europy Wschodniej, dla ich stabilności, bezpieczeństwa i dobrobytu, jak również dla dobrych stosunków sąsiedzkich niezwykle ważne jest, aby zajmować się kwestią mniejszości narodowych, stosunków międzykulturowych i stosunków międzyetnicznych; mając na uwadze, że przedstawiciele większości i mniejszości ponoszą wspólną, choć asymetryczną, odpowiedzialność polityczną i moralną za integrację, ochronę oraz rozwój tożsamości, kultur i języków środowisk mniejszościowych;
- X. mając na uwadze, że każda osoba powinna mieć niezbywalne prawo do swobodnego decydowania o tym, czy należy do mniejszości narodowej, i nie powinna odczuwać pogorszenia swojej sytuacji wskutek dokonanego wyboru lub egzekwowania praw w związku z takim wyborem; mając na uwadze, że żadne państwo członkowskie UE ani kraj partnerski z Europy Wschodniej nie może kwestionować prawa osoby należącej do mniejszości narodowej do swobodnego wyboru przez nią jednej lub kilku tożsamości;
- Y. mając na uwadze, że głównym zadaniem państw członkowskich jest ochrona całości dziedzictwa kulturowego o dużym znaczeniu przed celowym zniszczeniem w razie konfliktu zbrojnego;
- Z. mając na uwadze, że dziedzictwo kulturowe odzwierciedla historię, tradycje oraz pochodzenie narodów;

Poszanowanie praw kulturalnych: najważniejsze zasady

1. podkreśla, jak ważny jest wymiar kulturowy oraz kwestia dialogu międzykulturowego dla pełnego rozwoju Partnerstwa Wschodniego;
2. wzywa państwa członkowskie UE oraz kraje partnerskie z Europy Wschodniej do przestrzegania zobowiązań powziętych wraz z przystąpieniem do Konwencji Unesco z 2005 r. w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego, czy to na swoim terytorium czy też w związku z porozumieniami międzynarodowymi;
3. wzywa wszystkie państwa członkowskie UE, które jeszcze tego nie uczyniły, do pójścia w ślady uczestniczących państw Zgromadzenia Parlamentarnego Euronest, które podpisały i ratyfikowały Konwencję ramową Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych; wzywa ponadto wszystkie państwa członkowskie UE i kraje partnerskie z Europy Wschodniej, które jeszcze tego nie uczyniły, do ratyfikowania i wdrożenia opracowanej przez Radę Europy Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych;

4. jest zdecydowanie przekonane, że prawa członków środowisk mniejszości narodowych muszą być zagwarantowane, aby stworzyć właściwe warunki dla ich rozwoju, a także że takie prawa muszą być porównywalne z prawami, jakimi cieszą się społeczności większościowe w państwach członkowskich UE oraz krajach partnerskich z Europy Wschodniej; zauważa, że ponieważ mniejszości narodowe nie mają osobowości prawnej, nie mogą być podmiotem prawa, a zatem nie mogą być stroną umów lub porozumień; podkreśla przy tym jednak, że muszą być objęte zbiorową ochroną oraz że ich członkowie muszą mieć zdolność do działania – jako indywidualne podmioty prawa lub w ramach różnych podmiotów posiadających osobowość prawną – w obronie odnośnej tożsamości i praw kulturalnych mniejszości narodowych; podkreśla, że prawa te nie są terytorialne ani powiązane z terytorium oraz że ich uznanie i ochrona muszą być regulowane prawnie zarówno na szczeblu każdego zaangażowanego państwa narodowego, jak i na szczeblu transnarodowym (międzynarodowym) (zalecenie Zgromadzenia Parlamentarnej Rady Europy nr 1735 (2006) w sprawie pojęcia „narodu”);

Dialog kulturowy i współpraca w dziedzinie kultury

5. podkreśla zarówno potrzebę przyjęcia kompleksowego podejścia do mediacji kulturowej i wymiany kulturowej między państwami członkowskimi UE a krajami partnerskimi z Europy Wschodniej, jak i rolę kultury w promowaniu demokratyzacji, praw człowieka, zapobieganiu konfliktom oraz budowaniu pokoju;
6. wyraża zaniepokojenie faktem, iż przeciągające się konflikty na terytorium krajów partnerskich z Europy Wschodniej nie zostały jeszcze rozwiązane w obrębie międzynarodowych ram prawnych; podkreśla, że istniejąca sytuacja pozostaje poważną przeszkodą dla rozwoju demokratycznego tych regionów i negatywnie wpływa na wymianę i przynoszące wzajemne korzyści procesy w państwach Partnerstwa Wschodniego (PW), między innymi w sferze kulturowej;
7. ubolewa nad niszczeniem zabytków historycznych, religijnych i kulturowych na terytoriach krajów partnerskich z Europy Wschodniej, w szczególności w miejscach, na których toczą się przeciągające się konflikty; wzywa państwa członkowskie UE i państwa członkowskie Partnerstwa Wschodniego do nakłonienia państw zaangażowanych w konflikt do zaprzestania niszczenia zabytków, zastępowania ich oryginalnych części i prowadzenia nielegalnego importu, eksportu lub zmian, ponieważ takie działania zmniejszają kulturową i historyczną wartość takich zabytków;
8. wyraża w tym kontekście uznanie dla inicjatyw wzajemnej wymiany, wzywa do dalszych działań mających na celu wspieranie kontaktu międzykulturowego między ludźmi żyjącymi na obszarach przeciągających się konfliktów i powtarza, że istnieje konieczność rozpowszechniania idei pokoju i zaufania oraz rozpoczęcia prawdziwego procesu pojednania między stronami po obydwu stronach konfliktu;
9. podkreśla konieczność opracowania skutecznych strategii negocjacji międzykulturowych między państwami członkowskimi UE a krajami partnerskimi z Europy Wschodniej oraz uważa, że podejście wielokulturowe do tego zadania może pomóc w zawarciu korzystnych porozumień, co sprawiłoby, że UE i kraje partnerskie z Europy Wschodniej byłyby równorzędnymi partnerami;
10. zauważa, że kulturowa i edukacyjna wymiana między państwami członkowskimi UE a krajami partnerskimi z Europy Wschodniej może potencjalnie wzmocnić społeczeństwo obywatelskie, wesprzeć demokratyzację i dobre rządy, promować rozwój umiejętności, prawa człowieka i podstawowe swobody, a także zapewnić fundamenty trwałej współpracy;
11. zachęca państwa Partnerstwa Wschodniego do rozwijania programów wymiany edukacyjnej, idąc za przykładem unijnego programu Erasmus, który okazał się użytecznym narzędziem nie tylko w dziedzinie edukacji, lecz także wymiany międzykulturowej, co zaowocowało lepszym rozumieniem różnych kultur;
12. zachęca państwa członkowskie UE i kraje partnerskie z Europy Wschodniej do zwiększenia wysiłków na rzecz współpracy w celu dalszego doskonalenia krajowych ram prawnych na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury, zgodnie z ustawodawstwem krajowym i z międzynarodowymi ramami prawnymi, w tym do walki z nielegalnym handlem dobrami kulturalnymi i własnością intelektualną; przypomina w tym kontekście o prowadzonych obecnie w UE działaniach mających na celu przekształcenie dyrektywy w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego (COM(2013) 311) (sprawozdanie Vergiat);
13. apeluje o spójne strategie na rzecz wspierania mobilności młodzieży, mobilności osób zawodowo związanych z kulturą, artystów i twórców oraz na rzecz rozwoju kulturalnego i edukacyjnego (w tym związanego z umiejętnościami w zakresie korzystania z mediów i technologii informacyjno-komunikacyjnych), jak również dostępu do artystycznej wypowiedzi we wszystkich jej formach w państwach członkowskich UE oraz krajach partnerskich z Europy Wschodniej; wzywa do zwiększenia budżetu na te działania;
14. zachęca do współpracy z praktykami, organizacjami mediacyjnymi oraz społeczeństwem obywatelskim, zarówno w państwach członkowskich UE, jak i w krajach partnerskich z Europy Wschodniej, w zakresie tworzenia i wdrażania zewnętrznych strategii w dziedzinie kultury oraz wspierania wydarzeń kulturalnych i wymiany, które przynoszą poprawę wzajemnego zrozumienia przy należyтым uwzględnieniu europejskiej różnorodności kulturowej i językowej;

Dostęp do programów UE

15. podkreśla centralną rolę Unii Europejskiej we wzmacnianiu dialogu międzykulturowego z krajami partnerskimi z Europy Wschodniej, z myślą o wspieraniu solidarności oraz spójności społecznej i politycznej; zaleca podejmowanie wysiłków na rzecz propagowania budowania zaufania między wspólnotami tradycyjnie żyjącymi obok siebie i umożliwiania ich współegzystencji poprzez nauczanie i zachęcanie do uczenia się nawzajem swojej tożsamości, języków, historii, dziedzictwa i kultury oraz tożsamości regionalnych w celu lepszego zrozumienia i większego poszanowania dla różnorodności;
 16. przypomina, jak ważne są protokoły w sprawie współpracy kulturalnej oraz ich wartość dodana w umowach dwustronnych z krajami partnerskimi z Europy Wschodniej; apeluje do Komisji o przedstawienie jej strategii w sprawie przyszłych protokołów w sprawie współpracy kulturalnej oraz skonsultowanie się w kwestii tej strategii ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, w tym z Parlamentem Europejskim, parlamentami państw Partnerstwa Wschodniego oraz społeczeństwem obywatelskim;
 17. podkreśla, jak ważna jest dyplomacja na rzecz kultury i z zadowoleniem przyjmuje programy Erasmus+ oraz „Europa dla Obywateli”, które przyczyniają się do poprawy kompetencji językowych, świadomości kulturowej, aktywnego obywatelstwa i wzajemnego zrozumienia; podkreśla znaczenie programu „Kreatywna Europa” w sektorze kultury i sektorze kreatywnym; podkreśla, jak ważne jest zwiększenie finansowania tych programów;
 18. w pełni popiera większe zaangażowanie państw Partnerstwa Wschodniego we wspomniane programy i zachęca do synergii oraz inicjatyw młodzieży w dziedzinach edukacji, wielojęzyczności, sportu, mediów, turystyki, wolontariatu i szkolenia jako integralnych części współpracy i dialogu UE–PW;
 19. docenia wszelką współpracę publiczno-prywatną, w której społeczeństwo obywatelskie – w tym organizacje pozarządowe i europejskie sieci kulturalne – odgrywa ważną rolę w kwestii odnoszenia się do kulturowych aspektów stosunków UE z krajami partnerskimi z Europy Wschodniej;
 20. wspiera rosnące zaangażowanie krajów partnerskich z Europy Wschodniej w unijne programy na rzecz kultury, mobilności, młodzieży, kształcenia i szkolenia oraz apeluje o to, aby w szczególności młodzi członkowie PW mieli dostęp do tych programów;
 21. apeluje o stworzenie wiz kulturalnych dla obywateli, artystów i innych osób zawodowo związanych z kulturą pochodzących z krajów partnerskich z Europy Wschodniej, równoległe wobec istniejącego pakietu wiz naukowych obowiązującego od 2005 r., co pozwoliłoby dalej ułatwiać mobilność w sektorze kultury, wykraczając poza trwające negocjacje w sprawie ułatwień wizowych; apeluje o ustalenie ram czasowych na wprowadzenie takiego programu wiz kulturalnych;
 22. zobowiązuje swoich współprzewodniczących do przekazania niniejszej rezolucji przewodniczącemu Parlamentu Europejskiego, Radzie, Komisji, wiceprzewodniczącej Komisji/wysokiej przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, ESDZ, rządów i parlamentom państw członkowskich i państw Partnerstwa Wschodniego.
-